



Emilia Kujala

## Tosi-tv:n viehätys ja sen kova hinta

Osallistujien hyvinvointi ihmissuhdeohjelmissa

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Medianomi

Elokuva ja televisio

Opinnäytetyö

9.5.2022

## Tiivistelmä

Tekijä(t):	Emilia Kujala
Otsikko:	Tosi-tv:n viehätys ja sen kova hinta – Osallistujien hyvinvointi ihmissuhdeohjelmissa
Sivumäärä:	30 sivua
Aika:	9.5.2022
Tutkinto:	Medianomi
Tutkinto-ohjelma:	Elokuva ja televisio
Suuntautumisvaihtoehto:	Tuotanto
Ohjaaja(t):	Elokuva- ja televisiotuotannon lehtori Annakaisa Sukura

---

Opinnäytetyössä tarkastellaan tositelevisio- ja erityisesti ihmissuhteita käsittelevien ohjelmien viehätystä ja syitä genren kasvavalle suosiolle. Suuri suosio tuo mukanaan suuren vastuun myös tosi-tv-ohjelmien osallistujista, ja työssä perehdytäänkin ihmissuhdeohjelmien osallistujien hyvinvoinnista huolehtimiseen tuotantoprosessin aikana ja sen jälkeen sekä tuotannon vastuuseen aiheen tiimoilta.

Lähdeaineistona työssä toimivat aiheeseen liittyvät lehtiartikkelit, sosiaalisen median kanavat, tutkimukset ja kattava haastattelu Warner Bros. International Television Production Finland -tuotantoyhtiön vastaavalta tuottajalta Tuire Lindströmiltä. Lähteiden lisäksi työssä on käytetty hyödyksi omia havaintoja ja päätelmiä sekä opinnäytetyön kirjoittajan työkokemusta tositelevisiotuotantojen parissa, erityisesti casting-vaiheissa.

Työssä perehdytään ensin tosi-tv-ohjelmien suosiota ylläpitäviin tekijöihin ja osallistujien haku- ja valintaperusteisiin. Näiden tietojen kautta työssä edetään tosi-tv:n tuomiin vaikutuksiin osallistujien elämässä muun muassa julkisuuteen nousseiden esimerkkitapausten kautta. Esimerkkitapausten pohjalta käsitellään osallistujien hyvinvointia ja sen mahdollista heikentymistä ohjelmaan osallistumisen myötä. Lopuksi opinnäytetyössä käsitellään perusteellisesti vastaavan tuottajan Tuire Lindströmin mietteitä aiheeseen ja pohditaan tosi-tv-ohjelmien tulevaisuutta aiheen kannalta.

Tositelevisio pitää edelleen asemansa suosittujen tv-ohjelmien listoilla, ja ihmissuhteita käsittelevät ohjelmat ovat nousseet suureen suosioon Suomessa erityisesti ulkomailta tulleiden formaattien myötä. Ohjelmilla on suuren suosionsa lisäksi osittain kyseenalainen maine osallistujien rankkojen kokemusten vuoksi, ja tämä on nostattanut kohua kansan keskuudessa. Tuotantoyhtiöt ja tuottajat tiedostavat kyseenalaisen maineen, ja useat alalla työskentelevät ihmiset kokevat aiheen olevan tärkeä, mutta asioiden parantamiseen vaikuttaa tiettyjen resurssien puuttuminen. Parempiin osallistujakokemuksiin vaaditaan tulevaisuudessa enemmän resursseja tuotantovaiheisiin, kuten esimerkiksi ammattilaisten tarjoamaa keskusteluaikaa sekä yhteisiä arvoja noudattavia työtapoja.

Avainsanat: Tosi-tv, tuotantoyhtiö, vastuu, hyvinvointi, tulevaisuus

## Abstract

Author(s): Emilia Kujala  
Title: The Charm and High Price of Reality TV – The Participants Well-Being in the Relationship-Oriented TV Programs  
Number of Pages: 30 pages  
Date: 9 May 2022

Degree: Bachelor of Culture and Arts  
Degree Programme: Film and Television  
Specialisation option: Production  
Instructor(s): Annakaisa Sukura, Senior Lecturer

---

The final project examines the charm of reality television and especially the programs concerning relationships and the reasons for the growing popularity of the genre. With great popularity comes great responsibility, and the final project focuses on participants well-being during and after the production process and the responsibility of the production to the participants.

As source materials, I have analyzed popular social media channels, such as Instagram and Jodel, used many different online articles and interviewed an executive producer Tuire Lindström from the production company Warner Bros. International Television Production Finland. With all these sources, I closely examine the world of reality television.

The world of reality television can be surprisingly cruel especially for the participants of the programs. The final project focuses on the casting processes of the relationship-oriented TV programs, the possibilities for support during the whole production process and the consequences of being a part of the programs.

In the 21st century, participant well-being in reality television programs is a current and global topic and that is why the final project is important and useful. In today's world, there is no room for any kind of abuse or negativity towards individual well-being, which can lead to a better and safer future for the reality television. The final project pursues to spread awareness on the subject and hopefully starts discussions between employees in the TV industry.

Keywords: Reality television, production company, responsibilities, well-being, future

## Sisällys

1	Johdanto	1
2	Tutkimusmenetelmät	3
2.1	Sosiaalinen media	3
2.2	Haastattelu	3
2.3	Tutkimukset ja lehtiartikkelit	4
2.4	Omat havainnot	4
3	Tosi-tv:n viehätysvoima	5
3.1	Tosi-tv:n menestyksen resepti	5
3.2	Mikä saa hakemaan mukaan ihmissuhdeohjelmaan?	6
3.3	Valintaperusteita	9
4	Tosi-tv:n monet vaikutukset	11
4.1	Formaattien suosio	11
4.2	Sosiaalisen median joukkovalta	12
4.3	Esimerkkitapauksia tosi-tv-osallistujien kohtaloista ohjelman jälkeen	15
5	Tuotannon vastuu	18
5.1	Tuotantoyhtiöt ja tuottajat vastuun kantajina	18
5.2	Vastaava tuottaja Tuire Lindström – hyvinvoinnin merkitys	20
6	Tosi-tv:n tulevaisuus – ihmissuhdeohjelmat	23
6.1	Säilyvä, jopa kasvava suosio	23
6.2	Hyvinvoinnin edistäminen tosi-tv-tuotannoissa	24
6.3	Yhteiset pelisäännöt tuotannoille	25
7	Lopuksi	27
	Lähteet	29

# 1 Johdanto

Tositelevisio-ohjelmat ovat saavuttaneet huippusuosion ympäri maailmaa erityisesti 2000-luvun puolella, ja sen valttikortteja ovat todellisen elämän ja ihmisten kuvaaminen ja sen kautta sisällön luominen. Tosi-tv on hyvinkin monipuolinen television laji, ja formaatteja on erilaisia kykykilpailuista seurantarealityyn ja sosiaalisista kokeista ihmissuhdeohjelmiin. Ohjelmien tavoitteina toimii kevyen ja helposti seurattavan viihteen sekä draaman tuottaminen katsojille. Suosiota pitää yllä kansainvälisten formaattien rantautuminen Suomeen, kokemusten etsiminen ja kevyen viihteen luomisessa onnistuminen ja tämän myötä kansan suosio. Tällä niin sanotulla kevyellä viihteellä saattaa kuitenkin olla kova hinta. Ohjelman teko itsessään on osallistujille jo vaihe, joka vaatii paljon. Casting-prosessi on täynnä jännitystä, kuvaukset voivat olla hyvinkin rankat niin henkisesti kuin fyysisestikin, ja ohjelman ulos tullessa kaikki vasta alkaa, kun nämä tilanteet päätyvät koko kansan silmien alle. Tosi-tv-ohjelmien osallistujat joutuvatkin nykypäivänä yhä enemmän ja enemmän median ja yleisön valokeilan alle, eikä se ole aina positiivista valoa.

Viimeisen vuosikymmenen aikana voi kuulla, nähdä ja lukea lähes kaiken mahdollisen sosiaalisesta mediasta eli somesta. Somella onkin ollut merkittävä vaikutus tosi-tv-ohjelmien suosioon ja sen kautta osallistujien elämään ja hyvinvointiin. Nykypäivänä on luokiteltu normaaliksi, että osallistujat joutuvat pitkään ja rankkaan ”mediaryöpytykseen” viimeistään heti ohjelman tultua ulos. Tätä ryöpytystä on toki ollut myös ennen somea, muun muassa erilaisten aikakauslehtien toimesta. Verrattuna kuitenkin nykypäivään on silloista median riepotte-lua ollut pienemmissä määrin. Median kautta ohjelman tuottamaa viihdettä halutaan ikään kuin jatkaa, jotta ohjelmat saisivat nostetta. Tämä noste voi olla positiivista ohjelmien katsojalukujen ja suosion kannalta, mutta valitettavan usein tätä nostetta pyritään tuottamaan nimenomaan negatiivissävytteisillä ”lööpeillä” ja erilaisilla julkaisuilla, jotka kohdistuvat tosi-tv-osallistujiin. Sosiaalinen media

on onnistunut myös luomaan erilaisia alustoja, jotka keskittyvät nimenomaan arvostelemaan tosi-tv:n tähtiä, niin hyvässä kuin pahassakin. Näiden elementtien kautta syntyykin ristiriita viihteen tuottamisen ja osallistujien hyvinvoinnin välille.

Laaja-alaisen median höykytyksen seuraukset voivat olla osallistujille erittäin kriittiset. Osallistuja ei välttämättä ole ollut sataprosenttisesti tietoinen siitä mihin on ryhtymässä, sillä kukaan ei voi ennalta tietää osallistumisesta johtuvien seurausten vaikutusta omaan hyvinvointiinsa. Pahimmassa tapauksessa seuraukset voivat ajaa osallistujan erittäin vakavaan kamppailuun oman mielenterveytensä kanssa sekä aiheuttaa turvattomuuden tunnetta. Medialla on lisäksi käytössään monia keinoja kaivaa kaikki mahdollinen törky esiin osallistujista ja levittää sitä monilla eri alustoilla. Näillä voi olla merkittävätkin seuraukset osallistujan siviilielämän kannalta. Tästä onkin tullut jo pelottavan normaali tapa toimia globaalillakin tasolla, ja tietyt ohjelmat ja niiden osallistujat saavatkin tällä tavoin enemmän huomiota kuin toiset.

Opinnäytetyö käsittelee tosi-tv:n kasvavaa viehätystä, osallistujien hyvinvoinnista huolehtimista ohjelmien tekoprosessin aikana sekä ohjelmien tuoman julkisuuden vaikutusta osallistujien elämään. Työssä perehdytään hyvinvointiin ihmissuhdeohjelmien näkökulmasta ja käsitellään tuotantoyhtiöiden vastuuta ja työskentelytapoja hyvinvoinnin suhteen. Näiden asioiden tiimoilta on tarkoitus hahmottaa hyvinvoinnin paikkaa tosi-tv:n kentällä ja pohtia tulevaisuutta sen suhteen.

## 2 Tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyössä käytetään tutkimusmenetelminä useita erilaisia tietolähteitä. Näitä ovat muun muassa sosiaalisen median alustoilta kerätty informaatio, Warner Bros. International Television Production Finland -tuotantoyhtiön vastaavan tuottajan Tuire Lindströmin kattava haastattelu, aiheesta jo tehdyt tutkimukset ja useat lehtiartikkelit aiheen pohjalta.

### 2.1 Sosiaalinen media

Sosiaalisella medialla on kyky valottaa laajasti osallistujien kokemuksia ohjelmista ja hyvinvointia sen tiimoilta. Sosiaalinen media on helppo väylä kurkistaa ihmisten elämään, ja näin osallistujat ovat käytännössä suorassa kontaktissa heihin liittyvään uutisointiin, julkaisuihin ja arvosteluun. Sosiaalisen median kanavia, joissa osallistujien elämää ruoditaan, ovat esimerkiksi kuvapalvelu Instagram, anonyymi keskustelupalsta Jodel ja yhteisöpalvelu Facebook (Meta). Kanavat toimivat luonnollisesti molempiin suuntiin, niin yleisön kovan arvostelun kenttänä kuin osallistujien puolustuskanavanakin. Opinnäytetyössä perehdytään näiden alustojen valta-asemaan suhteessa tosi-tv-tähtien hyvinvointiin.

### 2.2 Haastattelu

Tutkimukseni sisältää kattavan haastattelun kansainvälisen tuotantoyhtiö Warner Bros. International Finlandin vastaavalta tuottajalta Tuire Lindströmiltä, jolle tosi-tv-ohjelmiin osallistuvien henkilöiden hyvinvointi tuotantoprosessissa on yksi tärkeimmistä asioista tuotannon aikana. Lindströmillä on vankka tausta tuottajan työstä sekä tuoretta kokemusta erilaisten ihmissuhdeohjelmien tuottamisesta. Haastattelulla saadaan ammatillinen kosketuspinta aiheeseen perehtymällä muun muassa formaattiohjeistuksiin, tuotantojen työtapoihin hyvinvoinnin

suhteen sekä vastuun määrään ja sen hallitsemiseen. Haastattelussa havainnollistetaan hyvinvoinnista huolehtimisen työtapoja ja kuullaan Lindströmin toiveet parempaan työskentelyyn aiheen tiimoilta.

### 2.3 Tutkimukset ja lehtiartikkelit

Ohjelmien moraalista otetta, lainmukaisuutta ja tekovaiheita on kritisoitu paljon mediassa, sillä tosi-tv-osallistajat ovat kertoneet avoimesti kokemuksistaan ohjelmien parissa. Tämän myötä aiheesta on tehty muun muassa erilaisia tutkimuksia, dokumenttiohjelmia ja laajoja lehtiartikkeleita. Aion työssäni perehtyä näihin selvittääkseni tosi-tv:n viehätystä ja tuodakseni esiin julkisuuteen nousseita osallistujakokemuksia hyvinvoinnin saralta.

### 2.4 Omat havainnot

Tärkeänä osana opinnäytetyössä toimivat omat havaintoni aiheesta. Havainnot keskittyvät kokemuksiini tosi-tv-tuotannoista tuotantoyhtiöissä, joissa nämä formaatit ovat pääosassa. Työkokemus tuotannon työtehtävissä ja casting-vaiheiden parissa on antanut mahdollisuuden nähdä erilaisten formaattien tekoprosessia alkumetreiltä asti. Ammatillisen kokemuksen lisäksi opinnäytetyössä hyödynnetään omaa aktiivisuutta sosiaalisen median kentällä. Erilaisten tosi-tv-osallistujien some-tilien seuraaminen ja niiden kautta kattavan tiedon saaminen osallistujien kokemuksista, hyvinvoinnista ja elämäntilanteista toimii tietolähteenä opinnäytetyön aikana. Suuri osa tosi-tv-osallistujista päätyy käyttämään sosiaalista mediaa kuin päiväkirjaa, jonka vuoksi kontaktin luominen heihin ei vaadi ruudun takana kuin korvat, jotka kuuntelevat, ja silmät, jotka lukevat.



## 3 Tosi-tv:n viehätysvoima

### 3.1 Tosi-tv:n menestyksen resepti

Tosi-tv:n suosio on kasvanut räjähdysmäisesti viimeisen vuosikymmenen aikana. Vuonna 2015 Liikenne- ja viestintäministeriön tekemän tutkimuksen mukaan televisio-ohjelmien tarjonnasta 26 % oli tositelevisiota. (Liikenne- ja viestintäministeriö 2015.) Määrän oltua tuolloin jo neljännes televisiotarjonnasta on vuoteen 2022 mennessä oletettavasti menty jo ylöspäin. Turun yliopiston mediatutkimuksen lehtori Veijo Hietalan mukaan nimenomaan 2000-luvulla eletään aikaa, jolloin keskiössä ovat tunteiden ja elämysten korostaminen (Majamaa 2009). Nämä ovat tosi-tv:ssä hallitsevia elementtejä, sillä katsojat haluavat nähdä aitoja tunteita ja osallistujat kokea ainutlaatuisia elämyksiä. Katsojille tosi-tv toimii kevyenä viihteenä, johon ei tarvitse liikaa keskittyä. Vaikka ohjelmat olisivatkin niin sanotusti kevyitä, omaavat ne kuitenkin vahvasti koukuttavia tekijöitä. Katsoja haluaa nähdä osallistujan dramaturgisen kehityskaaren, johon yhdistetäänkin valitettavan usein myös myötähäpeä. Tosi-tv sanana tuokin useille mieleen nimenomaan ohjelmat, joissa osallistujat tekevät jotain sellaista, mitä katsojat eivät itse haluaisi tai kehtaisi tehdä. Myötähäpeä tuottaa katsojille viihdettä, eikä osallistujia siinä kohtaa nähdä välttämättä muina kuin vain tv-ohjelman pelinappuloina. Tämä toimii vahvana koukuttavana tekijänä, sillä halutaan nähdä, kuinka pitkälle myötähäpeä voi mennä.

Psykologi Laura Stenroos on ollut mukana tositelevisiosarjoissa jo vuodesta 2005 lähtien. Stenroosin ensimmäinen kosketus tosi-tv:n maailmaan alkoi risti-riitaistakin palautetta niittäneen Big Brother -ohjelman parissa. Siitä asti Stenroos on ollut mukana lukuisissa erilaisissa formaateissa mukaan lukien erilaiset ihmissuhdeohjelmat, ja hänen mukaansa koukuttava elementti tositelevisiossa onkin aitojen ihmisten seuraamisen lisäksi nimenomaan muille nauramisen mahdollisuus, jossa juuri myötähäpeä astuu kuvioihin. Stenroos mainitsee viehätysten luojana myös samaistumisen osallistujiin, joka muistuttaakin katsojaa

osallistujien inhimillisyydestä. Myös Stenroos on huomannut, kuinka rankasti tositelevision osallistujia riepotellaan mediassa. Hänen mukaansa nykyään sosiaalisen median ruotimiskulttuuri on paljon voimakkaampaa kuin kymmenen vuotta sitten. (Vilpponen 2020.) Silti osallistujia ja katsojia riittää edelleen valtavasti.

Myötähäpeä, samaistuminen ja viihde ovat aineksia, joilla saadaan taatusti katsojat liimautumaan television ääreen. Nämä eivät suinkaan ole ainoita tosi-tv:n kikkoja pitää suosiota yllä, sillä mukaan mahtuu myös liikituksen hetkiä, iloa ja naurua sekä aitoa kiinnostusta ihmisiä kohtaan. Ihmissuhdeohjelmien voima piilee siinä, että ne sisältävät lähtökohtaisesti kaikkia edellä mainittuja elementtejä. Jotkut formaatit ovat niin sanotusti julmempia kuin toiset, ja eri ohjelmissa korostuvat erilaiset piirteet, jotka johtavat ohjelmaa. Ihmissuhteet taas ovat jo itsessään asia, joka vetää puoleensa ilman sen suurempia koukkuja, sillä pääosassa ovat tunteet ja draama, joihin kenen tahansa on helppo samaistua. Ihmissuhdeohjelmilla genrenä onkin käsissään melkoinen menestysresepti television maailmassa.

### 3.2 Mikä saa hakemaan mukaan ihmissuhdeohjelmaan?

Ihmissuhdeohjelmat houkuttelevat vuosittain satoja ihmisiä hakemaan mukaan käyttäen rakkautta syöttinä tavalla tai toisella. Iltalehden vuonna 2015 tekemän tutkimuksen mukaan suurta suosiota niittänyt räävitön ihmissuhdepeli Temptation Island Suomi keräsi hakijoita noin 600 henkilöä, naimisiinmenoon keskittyvä ohjelma Ensitreffit alttarille saavutti noin 200 henkilön hakijamäärän ja alastomia treffejä seuraava Aatami etsii Eevaa -ohjelma pääsi noin 400 hakijan rajapyykkiin. (Murtomäki 2015.) Useiden hakijoiden lisäksi myös erilaisia ihmissuhdeohjelmien formaatteja on lukuisia. Kaikkia yhdistää rakkaus, ja yleinen hakuperuste tällaisiin ohjelmiin onkin usein rakkauden etsiminen, sen vahvistaminen tai testaaminen. Rakkaus ei kuitenkaan ole pääperuste monilla hakijoilla, sillä ih-

missuhdeohjelmat ovat muodostuneet yhä enemmän seikkailuiksi, joissa pääsee kokemaan jotain mitä normaalisti ei tulisi koettua. Hakuperusteina voi olla nimenomaan uusien kokemusten etsiminen ja esimerkiksi matkustus eksoottiseen kohteeseen. Love Island -ohjelmaan päätyneen Johannan mukaan uteliaisuus ja kokemusten kerääminen saivat hakemaan mukaan. Johanna ei olisi pistänyt vastaan sen oikean löytymistä, mutta se ei kuitenkaan ollut ensisijaisena tavoitteena ohjelman aikana. (Assulin 2018.)

Vastaavana tuottajana Warner Bros. International Television Production Finland -tuotantoyhtiössä toimivan Tuire Lindströmin mukaan ohjelmiin hakee mukaan ihmisiä monenlaisilla perusteilla. Lindström on tuottanut lukuisia tosi-tv-ohjelmia, ja mukaan mahtuu myös ihmissuhdeohjelmia. Pitkä taival tv-tuotannoissa ja erilaisissa casting-prosesseissa on näyttänyt Lindströmille hakijoita laidasta laitaan.

Ohjelmiin hakeutuu ihmisiä, joista voi aistia tietynlaista hyväksynnänhakua, halua tulla nähdyksi, kuulluksi ja hyväksytyksi. Jossain vaiheessa, vuosia sitten käytin jopa määrettä särkynyt sydän hakijan taustalla. Jollain tavalla elämä on ehkä kolhinut ja ajatellaan ohjelman tuovan jonkin ratkaisun. Se kuulostaa ihan, että tullaan kuin terapiaan, mutta joillekin se voi olla myös sitä. (Lindström 22.3.2022.)

Puhuttaessa ihmissuhdeohjelmista Lindström mainitsee joidenkin hakijoiden tavoittelevan ”aikuisten satua”. Lindström huomauttaa välittämisen olevan ihmisen perustarve ja ihmissuhdeohjelmissa toiveissa onkin löytää se oma prinsessa- tai prinssisatu, joskin koko Suomen kansan edessä. (Lindström 22.3.2022.)



Kuva 1. Temptation Island -formaatin mainoskuva houkuttelevissa rantamaisemissa.

Temptation Island Suomi -ohjelman seitsemänneltä kaudelta tuttu Mira Ahola osallistui ohjelmaan silloisen kumppaninsa Valto Harvistolan kanssa vuonna 2020. Ahola on ollut varsinkin ohjelman ulostulon jälkeen aktiivinen sosiaalisessa mediassa, kuten Instagramissa, ja onkin avannut tätä kautta ajatuksiaan ohjelmaan liittyen. Ahola julkaisi postauksen, jossa selitti omia perusteitaan ihmissuhdeohjelmaan hakemiselle. Aholan mukaan seikkailunhalu ja toiveet uusista kokemuksista vetivät eteenpäin ja kipinä tosi-tv:n tekemiseen heräsi jo lapsena eikä tunne hälvennyt vuosia tullessa lisää.

Itsetutkiskelun myötä olen havainnoinut tämän piirteen joksikin näyttämisen haluksi, tarpeeksi tulla nähdyksi ja kuulluksi (Ahola 2020).

Aholan ja vastaavan tuottajan Lindströmin puheissa toistuu samat piirteet näyttämisen halusta ja nähdyksi sekä kuulluksi tulemisesta. Tv-ohjelmat takaavat näille toiveille oivallisen alustan, sillä esiintyjänä on kuin avoin kirja utelioiden silmien alla. Kokemus seikkailusta oli myös vahvasti Aholan ja Harvistolan mielessä:

Heittäytyjinä olimme näkevinämme siinä seikkailun, jota varmasti normaalissa elämässä ei koskaan tulisi kokemaan (Ahola 2020).

Näiden perusteiden lisäksi nykypäivänä on melko yleistä, että ohjelmista lähde-tään hakemaan nostetta someuralle. Monet kokevat ohjelmien olevan suora ponnahduslauta julkisuuteen ja näin ollen tie uudelle uralle esimerkiksi sosiaali-sen median vaikuttajana. On kuitenkin harvinaista, että yhden tv-ohjelman kautta tämä väylä aukeaa, mutta ei mahdotonta.

Hakuperusteita on varmasti yhtä monta kuin on hakijoita ja kantavat teemat ovat erilaisia riippuen ohjelman formaatista. Ihmissuhdeohjelmat ovat sen myötä moniulotteisia, että niihin nivoutuu niin kevyitä kuin syvällisempiäkin toi-veita ja odotuksia.

### 3.3 Valintaperusteita

Satojen hakijoiden joukosta poimitaan kourallinen ihmisiä, jotka pääsevät ta-valla tai toisella elämänsä seikkailuun. Casting-ammattilaiset käyvät läpi lukuisia hakemuksia, haastattelevat potentiaalisia ehdokkaita ja erilaisten vaiheiden kautta tekevät valinnan ohjelman tulevista osallistujista. Formaattista riippuen valinnoille on omat perusteensa. Vastikään uuden Bachelor Suomi -kauden tuottaneella Tuire Lindströmillä oli selkeät raamit, joiden puitteissa valinnat to-teutettiin:

Bachelorissa on poikkeuksellisesti tällä kaudella kaksi päähenkilöä, mutta se antaa minulle jo toiminnan rajat. On päähenkilöt, jotka et-sivät itselleen kumppania, eli tällöin lähden etsimään matcheja. Sa-maan aikaan haen ihmisiä, jotka ei välttämättä ole matcheja, mutta jakavat esimerkiksi samoja arvoja tai omistavat samanlaisen huu-morintajun. Casting-tiimillä täytyy olla aika hyvin anturit pystyssä, että osaa poimia sieltä ne ihmiset, jotka ovat match. (Lindström 22.3.2022.)

Casting-ammattilaiset toimivat tältä osin kuin Amarin apulaisina, sillä rakkautta tavoittelevassa ohjelmassa luonnollisesti rakkauden tavoittelu toimii pääosassa

hakijoiden valinnassa. Pelkkä sopivan kumppanin löytyminen ei kuitenkaan ole riittävä valintaperuste tosi-tv-ohjelmissa. Lindström (22.3.2022) muistuttaa, että valitun henkilön tulee olla myös yhteistyökykyinen tuotannon kanssa sekä henkilö, joka uskaltaa olla kameran edessä jännittämättä liikaa ja kantaa itsensä hyvin.

Huomioitavaa castingin osalta on, että tuotantoja, tuottajia sekä casting-henkilöitä on erilaisia. Jokainen tuotanto valitsee esiintyjät omilla perusteillaan ja tavoitteillaan. Voidaan sanoa, että osa tv-formaateista on kiltimpiä kuin toiset, sillä joihinkin ohjelmiin voidaan hyvinkin etsiä tietynlaisia ihmisiä, jotta saadaan viihdettä ja draamaa riittävässä määrin. Tosi-tv-ohjelmissa työskennelleen käsikirjoittaja ja toimittaja Outi Keskevaarin mukaan tuotannoissa saatetaan suunnitella sitä, miten erilaiset ihmistyytit tulevat käyttäytymään ohjelmassa:

Tuotannossa saatetaan miettiä, että tosta tulee tappelija, toi ärsyttää kaikkia ynnä muuta (Koljonen 2012).

Tällainen ajattelutapa onkin se yleisin ennakkoluulo, kun puhutaan tosi-tv-ohjelmien esiintyjävalinnoista. Vastaava tuottaja Tuire Lindström (22.3.2022) taas kertoi haastattelussani, ettei ikinä lähde etsimään ”kahta blondia, yhtä brunetta tai lyhyttä ja pitkää henkilöä”. Joissain ohjelmissa nämä saattavat olla kriteerejä ja toisissa taas yhdentekeviä. Tasoja on siis monia ja formaatin mukaiset kriteerit läpäistessä on ohjelmaan löydetty sopiva joukko osallistujia. Hakijoilla ei kuitenkaan tässä vaiheessa ole vielä mitään hajua, mihin he ovat ryhtymässä.

## 4 Tosi-tv:n monet vaikutukset

### 4.1 Formaattien suosio

Tosi-tv-ohjelmat pitävät tiukasti paikkansa katsotuimpien ohjelmien listauksessa. Muun muassa television katsojamäärien mittaamiseen ja seurantaan erikoistuneen markkinatutkimusyriytys Finnpanel Oy:n tutkimustulosten mukaan katsotuimpien ohjelmien listauksessa on lähes aina mukana jokin tosi-tv-formaatti. Näiden formaattien joukosta löytyy suosiota niittäneitä ihmissuhdeohjelmia, mutta ne eivät kuitenkaan useimmiten pidä kärkipaikkaa listauksessa. Alla oleva taulukko on toteutettu Finnpanel Oy:n vuonna 2018 tehtyjen, *kuukauden katsotuimmat lähetykset ikäryhmittäin, 25–44-vuotiaat* -tutkimusten pohjalta (Finnpanel 2018). Taulukkoon on kerätty suosittujen ihmissuhdeohjelmien katsojalukuja yhdeltä kuukaudelta hahmottamaan ohjelmien menestystä. Ohjelmien katsojaluvut löytyivät eri kuukausien ajalta, mutta samanlaiselta aikaväliltä.

Taulukko 1. Finnpanel Oy:n toteuttaman tutkimuksen mukaiset katsojaluvut ihmishuhdeohjelmien osalta koottuna yhteen kuukauden ajalta vuodelta 2018.

	<b>Ohjelma</b>	<b>Kanava</b>	<b>Tavoittavuus</b>	<b>Keskikatsojamäärä 7 vrk:n aikana</b>
1	Temptation Island Suomi 4	Nelonen	182 000	141 000
2	Love Island Suomi	Sub	40 000	20 000
3	Maajussille Morsian	MTV3	34 000	22 000
4	Ensitreffit alttarilla	Ava	32 000	26 000

Tutkimuksen mukaan vuonna 2018 kärkipaikkaa pitää tiukasti Temptation Island Suomi 4. Kaikki taulukon ohjelmat ovat edelleen suosiossa vuonna 2022 ja lukeutuvatkin katsojalukujensa perusteella ihmishuhdeohjelmien top-listalle.

Suuri suosio on suoraan yhteydessä suureen palautevyöryyn. Palautteenanto on nykyaikana muuttanut muotoaan suoran palautteen antamisesta yhteisöissä analysoimiseksi. Eläessämme sosiaalisen median valtakautta, on some vahvasti liitännäinen tv-ohjelmien suosioon. Jos somessa tykätään jostain, niin suosio on taattu. Tämä pätee myös päinvastoin: jos somessa suhtaudutaan negatiivisesti, on tällöin suunta lähes suoraan alaspäin. Analysoinnin, kommentoinnin ja palautteen kohteeksi joutuukin aina se seikkailua ja ihmissuhdeohjelmissa rakkauttakin etsimään lähtenyt kansalainen, tosi-tv-ohjelman esiintyjä. Usein esiintyjä unohdetaan nähdä oikeana ihmisenä, jolla on oikeat tunteet, ja tällöin esiintyjän hyvinvointi onkin vaarassa.

## 4.2 Sosiaalisen median joukkovalta

Tappouhkauksia, joukkolynkkaamista, anonyymia haukkumista, kaduilla huute-  
lua. Kuulluksi tulemista, kannattajia, uusia ystäviä, työmahdollisuuksia. Tätä kaikkea voi olla tosi-tv-osallistujan arki tv-ohjelman jälkeen, niin hyvässä kuin pahassa.

Sosiaalinen media kiihtyy nollasta sataan nopealla vauhdilla aina uuden rakkautta käsittelevän tosi-tv-ohjelman tullessa ulos televisiosta. Negatiivinen somehuomio on usein se, joka vaikuttaa osallistujiin eniten. Yksi suuri sensaatio sosiaalisen median maailmassa on anonyymi keskustelufoorumi Jodel. Mobiilisovelluksena toimiva Jodel on herättänyt huomiota erityisesti kärkkäillä keskustelupalstoillaan, nettikiusaamisella ja häirintää sisältävillä julkaisuillaan. Vuonna 2020 Jodel poistatti kaikki juoruiluun liittyvät kanavat (Körkkö 2020), mutta se ei ole pitänyt ilkeilyä, kiivasta analysointia ja suoraa arvostelua poissa. Jodelin keskustelufoorumit sijoittuvat erilaisille kanaville. Kanavia voi olla mitä tahansa, siivousvinkeistä salaisuuksien tunnustamiseen, kaikki tietysti anonyymisti. Myös tv-ohjelmat ovat päätyneet Jodel-kansan huomaan. Suosituimmille tv-ohjelmille on Jodelissa tehty omat kanavat, jossa käyttäjät voivat vapaasti



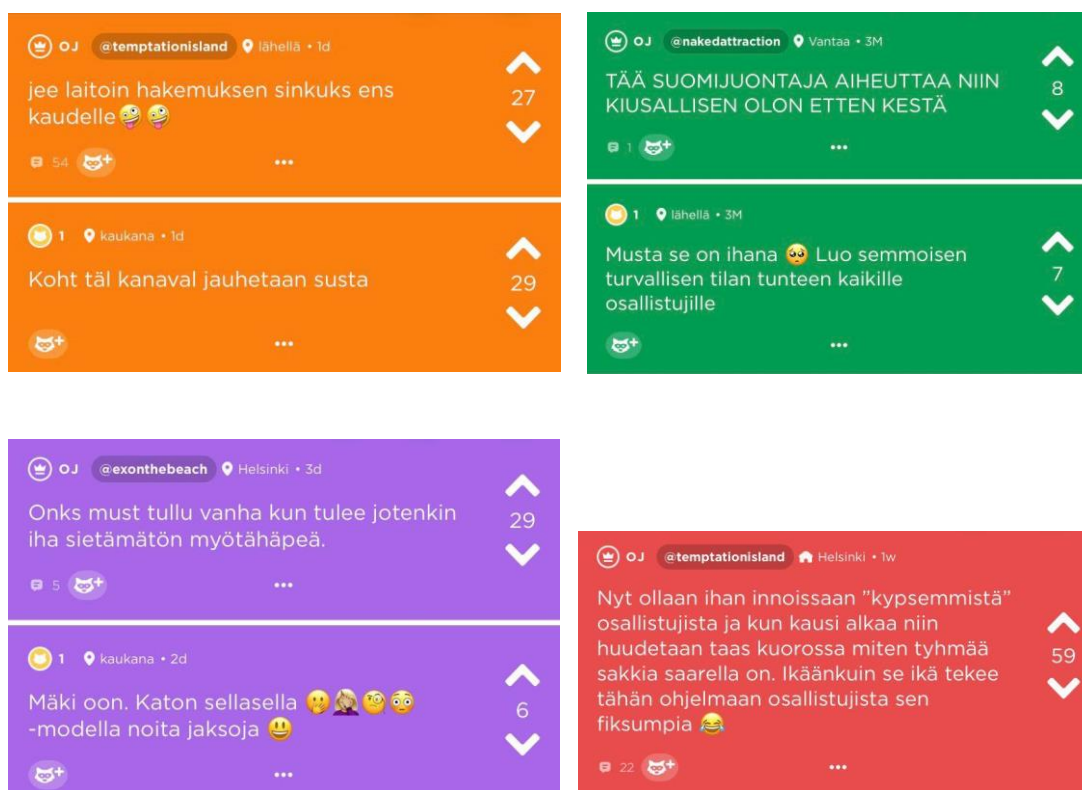
kommentoida mielteitään ohjelmaan liittyen. Kanavat ovat aktiivisimpia ohjelmien tv-esitysaikojen aikana, sillä tapahtumia puidaan niin reaaliajassa kuin jälkikäteenkin yhdessä kanavan muiden käyttäjien kanssa. Jodel-aktiivisuus kulkeekin usein käsi kädessä tiettyjen ohjelmien kanssa ja esimerkiksi Temptation Island -ohjelman kuuluisien iltanuotiokohtausten aikaan Jodel on jopa ”kaatunut” käyttäjien suuresta aktiivisuudesta johtuen.

Taulukko 2. Ihmissuhdeohjelmille tehdyt Jodel-kanavat ja niiden käyttäjämäärät.

	<b>Jodel-kanava</b>	<b>Kanavan käyttäjämäärä</b>
1	Temptation Island Suomi @temptationisland	21 852 käyttäjää
2	Ensitreffit alttarilla Suomi @ensitreffitaltarilla	6104 käyttäjää
3	Love Island Suomi @loveisland	1139 käyttäjää
4	Ex on the Beach Suomi @exonthebeach	726 käyttäjää
5	Marco Björs – Rakkauden seikkailu @mbrs	223 käyttäjää
6	Bachelor Suomi @bachelor	134 käyttäjää
7	Naked Attraction Suomi @nakedattraction	65 käyttäjää

Käyttäjämäärät näillä Jodel-kanavilla ovat vain osa todellisista käyttäjistä, sillä kanavia voi lukea liittymättä niiden käyttäjäksi. Julkaisujen kirjoittaminen vaatii kuitenkin kanavalle liittymisen, mutta todellista kanavien käyttäjämäärää on näin ollen mahdotonta selvittää. Määrät ovat kuitenkin järjestyttäviä keskustelupalstoille. Moni tosi-tv-tähti, josta kirjoitetaan Jodelin kanavilla, päätyy kurkistamaan

Jodel-kanavien maailmaan. Usein tähdet päätyvät julkaisemaan puolustavia julkaisuja, liittäen mukaan esimerkiksi oman kasvokuvan, jonka avulla tunnustetaan kirjoittajan olevan ohjelman osallistuja. Tämä nostattaa usein vielä enemmän Jodel-kansan intoa kommentoida ja arvostella henkilöitä. Arvostelevien kirjoitusten vaikutus voi olla suorassa yhteydessä tosi-tv-osallistujan henkisen hyvinvoinnin heikkenemiseen, sillä kanavat keskittyvät arvostelemaan ohjelmien esiintyjä sekä tuotantoa. Alla olevat kuvakaappaukset hahmottavat Jodelissa vallitsevaa keskustelutyyliä.



Kuva 1. Kuvakaappauksia Jodel-kanavien keskustelutyyleistä.

Jodelilla on kymmeniä tuhansia käyttäjiä Suomessa ja se onnistuu nimenomaan anonyymilla tyylillään pitämään suuren suosionsa yllä. Jodel on luonnollisesti vain yksi niistä alustoista, joilla esiintyjät ja tuotanto saavat rankkaa palautetta. Lisäksi Instagram, Facebook (Meta) ja Twitter käyvät myös kuumina keskuste-

lun kenttinä tv-ohjelmien parissa. Monet tosi-tv-ohjelmiin osallistuneet ovat ker-  
toneet omilla some-tileillään, kuinka tuntemattomilta ihmisiltä tulee satoja vies-  
tejä päivässä erilaisten some-kanavien kautta ja joukossa on ollut viestejä, jotka  
eivät kestä päivänvaloa. Kaikki tämä on tosi-tv-ohjelmaan osallistuvalla sel-  
laista, mihin on mahdotonta varautua täysin. Bachelor Suomi -ohjelman tuotta-  
nut Tuire Lindström (22.3.2022) mainitsikin heti haastatteluni alussa, ettei ku-  
kaan esiintyjä voi koskaan todella tietää, mihin on lähtenyt mukaan. Ohjelmaan  
osallistuminen valtavan sosiaalisen median huomion aikakautena on muutakin  
kuin vain ohjelmassa oleminen, ja sillä onkin suuret vaikutukset osallistujien  
henkiseen hyvinvointiin.

#### 4.3 Esimerkkitapauksia tosi-tv-osallistujien kohtaloista ohjelman jäl- keen

Tosi-tv-ohjelmien jälkeinen arki voi olla monelle rankka yllätys. Yhtäkkiä on me-  
dian valokeilassa eri alustoilla, ihmiset tunnistavat kadulla ja sosiaaliset suhteet  
saattavat muuttaa muotoaan. Tämä ei koske jokaista, sillä kaikki ihmissuhdeoh-  
jelmien osallistujat eivät nouse julkisuuteen sen enempää. Usein ihmiset, jotka  
kiinnittävät kansan huomion tavalla tai toisella, saavat erityishuomiota enem-  
män. Henkilö voi olla räväkkä, draamanhakuinen, herkkä, tunteellinen, ärsyttävä  
tai mitä tahansa, joka kiinnittää tosi-tv:tä rakastavien huomion. Tällaisen huo-  
mion seuraukset voivat kuitenkin olla hyvinkin kriittiset.

Vuosien 2006–2016 välillä 21 ihmistä oli tehnyt itsemurhan tosi-tv-ohjelmassa  
esiintymisen jälkeen Yhdysvalloissa, ja tämä onkin herättänyt maailmalla kiihty-  
nyttä keskustelua tosi-tv-ohjelmien casting-prosesseista sekä hyvinvoinnista  
huolehtimisesta ohjelman teon aikana ja sen jälkeen (Mäkelä 2016). Vuonna  
2019 suosittu sanomalehti The Sun julkaisi artikkelin, jonka mukaan tosi-tv-osal-  
listujiin linkitettyjä itsemurhia oli kertynyt 38 kappaletta. Artikkelissa on maininta  
psykologi Emma Kennyltä, joka on nähnyt ”ihmisten menevän rikki” tällaisten  
ohjelmien jälkeen. (Spencer 2019.)

Tosi-tv:n mittavat vaikutukset osallistujien elämään ovat siis huomattava ongelma globaalillakin tasolla. Sosiaalinen media mahdollistaa suoran vuorovaikutuksen ihmisten välillä, vaikka etäisyyttä olisi fyysisesti tuhansia kilometrejä. Kiinan on kerrottu jopa kieltäneen tosi-tv-ohjelmat kokonaan, sillä ne koetaan liian vaarallisiksi ihmisille (Spencer 2019). Ison-Britannian Love Island -ohjelman kolmannelle kaudelle osallistuneen Mike Thalassitisin uutisoitiin kuolleen itsemurhan seurauksena vain 26-vuotiaana, kaksi vuotta ohjelmassa esiintymisen jälkeen. Thalassitis oli toinen saman formaatin osallistujista, joka oli tehnyt itsemurhan. Tapaukset herättivät muiden osallistujien keskuudessa huolta ja keskustelua siitä, ettei tuotanto ole tarjonnut tarpeeksi apua ja tukea ohjelman jälkeen alkavalle elämälle. (Niva 2019.)

Myös Suomessa tosi-tv-osallistujien hyvinvointi eri tuotannoissa on puhuttanut kansaa viime vuosien aikana. Olosuhteet kuvauksissa, henkinen tuki osallistujille ja tuotantoyhtiöiden vastuu nousevat usein pinnalle aiheen tiimoilta. Itsemurhaluvut linkitettyinä tosi-tv-ohjelmiin ovat kotimaassa vähäisempiä, eikä niitä ole ainakaan noussut uutisoinnissa esiin. Kriittiset seuraukset ovat kuitenkin yhtä vakava ongelma, ja niitä ei Suomessakaan ole voitu välttää. Yle Areenan tutkivan journalismin viikko-ohjelma MOT kurkisti dokumentillaan *Tosi-tv:n kohtuuton hinta* neljän tosi-tv-osallistujan elämään tosi-tv-ohjelmassa esiintymisen jälkeen (MOT Tosi-tv:n kohtuuton hinta 2021). Mukana dokumentissa on osallistujia seuraavista formaateista: Temptation Island, Big Brother ja Au pairit. Dokumentti käsittelee ohjelmasta aiheutuneita seurauksia ja jokaisen kokemusta yhdistää henkisen hyvinvoinnin heikkeneminen joko kuvausten aikana tai sen jälkeen.

Aiemmin opinnäytetyössä esille tullut Temptation Island 7 -ohjelmasta julkisuuteen ponnahtanut Mira Ahola oli vahvasti kansan huulilla Temptation Island -ohjelman pyöriessä suomalaisten tv-ruuduissa maaliskuussa vuonna 2020. Ahola onkin yksi Yle Areenan MOT-dokumentin henkilöistä, joka koki romahduksen jo

ohjelman kuvausten aikana ja sen jälkeen. Temptation Island on nimensä mukaisesti viettelysten saari, jonne pariskunnat lähtevät testaamaan parisuhteensa uskollisuutta ja luottamusta viettelevän sinkkulauman pariin eksoottisiin maisemiin. Ahola koki ohjelman rankemmaksi kuin kuvitteli ja koki pahan romahduksen kuvausten aikana. Ahola kertoo dokumentissa, kuinka vanhat haavat aukeivat ja saivat Aholan käyttäytymään itselleen tuntemattomalla tavalla. Ahola päätyi pettämään silloista poikaystäväänsä suomalaisten silmien alla, ja viimeistään tästä alkoikin Aholan vaikea kamppailu henkisen hyvinvoinnin kanssa. (MOT Tosi-tv:n kohtuuton hinta 2021.) Seurasin tällöin aktiivisesti Aholan Instagram-tiliä sekä Jodelin Temptation Island -keskustelupalstaa, sillä en saanut silmiäni irti kaikesta siitä karmeudesta. Ahola selitti lähes jokaisen jakson jälkeen tapahtumia auki Instagram-julkaisuilla sekä Instagramin tarinat-osiossa. Muistan Aholan kertoneen, kuinka hänelle satelee tappouhkauksia, haukkuja ja itsemurhakehotuksia. Ahola aneli kuvauksista pois pääsyä, mutta se ei Aholan mukaan onnistunut, ja tuotannon tarjoaman avun sekä terapian eteen hän joutui taistelemaan. Tänä päivänä Ahola elää rauhallisempaa elämää, kun pöly on hälvennyt mutta kokemuksia ohjelmasta sekä vanhoja haavoja käydään edelleen läpi terapiassa. (MOT Tosi-tv:n kohtuuton hinta 2021.)

MOT:n dokumentissa esiintyi myös toinen Temptation Island -ohjelmasta kärsinyt osallistuja Tia Rauhamäki. Kesken ohjelman kuvausten Rauhamäki vaati päästä kotiin ja onnistuikin lähtemään, sillä kuvaukset osoittautuivat Rauhamäen mielenterveydelle liian rankoiksi muun muassa silloisen poikaystävän pettämisen takia. Rauhamäki on kertonut sairastuneensa ohjelman myötä masennukseen ja vääristyneen kehonkuvan vuoksi syömishäiriöön. Rauhamäen mukaan tuotanto vähätteli kuvauksissa tilannetta eikä sopimusteknisistä syistä ollut helppoa lähteä. Itsemurha oli ajatus, joka kävi myös Rauhamäen mielessä, sillä kokemukset olivat niin tuskallisia. (Kanerva 2021.)

## 5 Tuotannon vastuu

### 5.1 Tuotantoyhtiöt ja tuottajat vastuun kantajina

Tosi-tv-ohjelmien osallistujien rankat kohtalot ovat saaneet erityisen paljon huomiota mediassa viime vuosien aikana. Kohtaloiden myötä huomio ja usein syyttävät sormi osoittaakin ohjelmien tuotantoyhtiöitä kohti. Viihteen hinta voi pahimmassa tapauksessa olla osallistujan mielenterveyden mureneminen. Aihe puhuttelee ihmisiä eri tahoilta ja esimerkiksi Tampereen yliopiston tutkijatohtori Pauliina Tuomi ottikin aiheeseen kantaa mielipiteellään siitä, ettei tosi-tv-ohjelmien osallistujista kanneta riittävästi vastuuta tuotannon puolesta (Vasankari & Suikkanen 2021).

Kyseessä voi olla päälleliimattu oikeutus sille, että tehdään viihdettä, josta voi seurata mielenterveysongelmia (Vasankari & Suikkanen 2021).

Suuren kohun aiheuttanut MOT:n dokumentti tosi-tv:n kohtuuttomasta hinnasta tavoitti myös Temptation Island -ohjelman tuotantoyhtiön Banijay Finlandin vastaavan tuottajan Martti Sivosen, jonka reaktio kohuun tuotannon työtavoista osallistujien hyvinvoinnin suhteen voidaan lukea jokseenkin passiivisaggressiiviseksi, sillä Sivonen kokee MOT:n dokumentin olevan järjestelmällinen hyökkäys ihmissuhteisiin keskittyviä formaatteja kohtaan. Sivosen mukaan Temptation Island on hyödyntänyt sosiaalityöntekijöitä ja psykologeja jo vuosien ajan ohjelman teon aikana, mutta MOT:n dokumentissa tulee ilmi, ettei näin ole aina ollut. (Mettänen 2021.) Sivonen kuitenkin torjuu kyseenalaistamisen ja suhtautuu siihen puolustaen ohjelman aatteita:

Jos ihminen saa täällä romahduksen, aiheuttaa se meille valtavasti tuotannollisia haasteita osallistujalle aiheutuvasta henkilökohtaisesta tragediasta puhumattakaan. Siksi kuulostaakin hyvin absurdilta, että tavoitteenamme olisi tuoda tänne ihmisiä, jotka murtuvat. (Mettänen 2021.)

Myös MOT-dokumentin vastaava tuottaja vastasi kohuun takaisin painottaen kyseessä olevan normaali journalismi eikä hyökkäys formaatteja kohtaan (Mettänen 2021). Temptation Island jatkaa suosiotaan kohusta huolimatta, ja uuden kauden teko on jo aloitettu. Tavoittelin ohjelman vastaavaa tuottajaa haastattelupyynnön merkeissä opinnäytetyöhön liittyen, mutta vastausta yhteydenottopyyntöni ei ikinä tullut.

Vastuu tv-ohjelmasta on aina ohjelman tilaavalla kanavalla, tuotantoyhtiöllä sekä ohjelman tuottajilla. Vastuu koskee työryhmää, ohjelman esiintyjä, työtapoja ja työskentelyn olosuhteita. Jokaisella tv-ohjelmalla on takanaan myös formaattiraamatuksi kutsuttu kattava paketti asioista, jotka muodostavat tuotannoille raamit. Formaattiraamattu sisältää suosituksia ja ohjeita, joiden mukaan tuotannot luodaan. Raamatussa on velvoittavia asioita, miten esimerkiksi ohjelman kuuluu rakenteeltaan edetä tai mitkä ovat sisällöllisesti vaadittavia asioita. Formaattiraamatut sisältävät suosituksia myös esiintyjiin ja heidän huolenpitoonsa liittyen, mutta loppujen lopuksi tuottaja hahmottaa formaattiraamatun avulla kokonaisuuden ja alkaa sen pohjalta rakentamaan ohjelmaa. Tuottajalla on siis vapaus luoda ohjelmalle omat olosuhteet oman arviointikykyensä mukaan. Näin ollen vastuuta ei voi siirtää esimerkiksi pelkästään formaattiraamatun ohjeistuksen varaan, sillä jokaisesta formaatista tehdään omanlaisensa tuottajan ja työryhmän yhteistyöllä.

Tuotantoja ja työtapoja on yhtä paljon kuin tuottajia. Tosi-tv-tuotannoista kertynyt työkokemukseni on osoittanut, että lopulta tuottaja on se, johon vastuunkanto ja tuotannon dynamiikka kulminoituu. Tuottaja on vastuussa ohjelmasta ja sen eteenpäin viemisestä, työryhmän luomisesta ja yleisestä sujuvuudesta. Moni tuotanto on tuottajansa näköinen, sillä tuottajan ote tekemiseen näkyy työryhmän muillakin osa-alueilla. Näin ollen tuottaja on tärkeässä roolissa puhuttaessa vastuusta.

## 5.2 Vastaava tuottaja Tuire Lindström – hyvinvoinnin merkitys

Vastaavan tuottajan asemassa työskentelevän Tuire Lindströmin laajassa haastattelussa kävimme läpi hänen ajatuksiaan osallistujien hyvinvoinnista ja tuotannon työtavoista siihen liittyen. Lindström (22.3.2022) korostaa, että hänen tapansa tehdä asiat ei ole se ainoa oikea, mutta omien työtapojensa takana hän voi seistä ylpeänä. Lindström on kiinnittänyt tuotannoissaan erityishuomiota osallistujista huolehtimiseen, ja hyvinvointi tv-tuotannoissa on hänelle merkittävä osa tuotantoprosessia.

Mitä pidempään alalla olen, niin ajattelen että meillä pitäisi olla tekijöinä ja julkaisukanavina enemmän vastuuta siitä, miten esiintyjät voi ohjelman teon aikana ja sen jälkeen, koska heillä ei välttämättä ole mitään työkaluja käsitellä sitä mitä yllättävä julkisuus tarkoittaa. Keskustelupalstoilla on aina ollut arvostelua, mutta tällä hetkellä tuntuu, että se on jotenkin todella kovaa. (Lindström 22.3.2022.)

Lindström on tuottanut ihmissuhdeohjelmia, ja tunteet ja niiden purkaukset, romahdukset ja henkisesti vaativat tilanteet ovat tulleet hänelle tutuiksi. Lindströmin mukaan hänen tuottamissaan ohjelmissa on aina ollut joku henkilö tuotannon puolesta, joka on kuvauksissa vain esiintyjä varten. Olkapää, jota vasten itkeä, keskusteluapu tai vaikka käytännön asioissa avustava henkilö. Lindström kertoo henkilön olevan usein esiintyjäkoordinaattori, eikä välttämättä psykologi tai terapeutti. Esiintyjäkoordinaattori on aina henkilö, jolla on taito olla tukena ja apuna sitä tarvittaessa. Lindström huomauttaa haastattelun aikana, että ammattiapua on aina tarjolla, jos esiintyjä sitä itse kaipaa. Ihmissuhdeohjelmia tuottaessaan Lindström on tarjonnut ja jopa suositellut tuotannon puolesta yksittäisiä terapiakäyntejä jokaiselle ohjelmaan osallistuvalla ennen ja jälkeen kuvausten. Kuvauksissa ammattiapu on aina puhelinsoiton päässä, ja tapaaminen järjestetään esiintyjälle joko lähitapaamisena tai etäyhteydellä, jos tilanne sitä vaatii. (Lindström 22.3.2022.)

Sehän on vaan ensiapua esiintyjille ja se pidempi prosessi täytyy aloittaa, kun palaa kotiin kuvauksista. Me emme voi kenenkään haavoja tai traumoja menneisyydestä parantaa, mutta me voimme



niitä lievittää. Ajattelen sen niin, että välillisesti minun toimintani laukaisi jonkun reaktion ja minä kannan siitä vastuun tuottajana (Lindström 22.3.2022.)

Lindströmille on moraalisesti tärkeä asia, miten ohjelma viedään loppuun asti esiintyjien osalta eli jälkihoito palatessa kotiin toisesta todellisuudesta. Terapiakäyntiä suositellaan, jotta osallistuja pääsee purkamaan kokemuksensa jollekin ulkopuoliselle. Keskusteluavun lisäksi Lindström on luonut viimeisimpiin tuotantoihinsa *Media survival kit – mitä odottaa, kun tulet julkisuuteen* -paketin. Ohjepaketti räätälöidään formaatin mukaiseksi ja se sisältää tärkeää informaatiota julkisuuteen astumisesta, pressitilaisuuksista ja median huomiosta, mitä mahdollisia uhkakuvia voi olla sekä suosituksia muun muassa sosiaalisen median suhteen. Mediaan valmistavan paketin lisäksi Lindström luo aina osallistujille infokanavan esimerkiksi WhatsApp-viestintäpalvelun kautta, jossa Lindström voi tuottajana kertoa esimerkiksi tulevien jaksoiden päivämääristä, vastata kysymyksiin ja tämän kautta tuoda ilmi, ettei ole hävinnyt heidän elämistään vielä mihinkään. Lindström kertoo olevansa tavoitettavissa viimeisen jakson ulostuloon asti. Tämän viestinnän Lindström on toteuttanut vapaaehtoisesti eikä se kuulu virallisesti hänen työaikaansa ja tämän mahdollistaa pitkä työsopimus yhtiössä, jossa ohjelma on toteutettu. Lindström muistuttaakin, ettei kaikilla tuottajilla esimerkiksi freelancer-sopimuksilla ole tällaiseen edes mahdollisuutta. (Lindström 22.3.2022.)

Kolme asiaa, joita Lindström toivoisi tulevaisuuden tuotannoilta osallistujien hyvinvoinnin suhteen, ovat tarvittava tuki ja ammattiapu, riittävät resurssit casting-vaiheen tueksi sekä ihmisten yksilöllinen kohtaaminen. Lindström toivoo, että osallistujilla olisi aina saatavilla ammattilaisen tarjoamaa apua, jos siihen on vähänkään tarvetta. Riittävät resurssit casting-vaiheen tueksi sisältäisivät ammattilaisten apua myös castingin aikana, jotta voidaan varmistaa, että osallistujilla on varmasti riittävät voimat lähteä ohjelmaan mukaan, ja näin ollen pystyttäisiin poimia juuri sellainen joukko esiintyjä, joille formaatti toimii. Kolmantena asiana

Lindström toivoo, ettei ketään kohdeltaisi kuin ”Excel-taulukkoa”. Ihmiset kohdattaisiin yksilöllisesti niin, että se on merkityksellistä, ihmisarvoja kunnioittavaa ja tasa-arvoista. (Lindström 22.3.2022.)

## 6 Tosi-tv:n tulevaisuus – ihmissuhdeohjelmat

### 6.1 Säilyvä, jopa kasvava suosio

Tosi-tv ja ihmissuhdeohjelmat genrenä jatkavat varmasti nousujohteista suosiotaan tulevienkin vuosien aikana. Tosi-tv-ohjelmat ovat kehittyneet viimeisen vuosikymmenen aikana pelkistä tv-viihdettä tuottavista ohjelmista useita elementtejä sisältäviksi kokonaisuuksiksi, joiden avulla ohjelmilla on kirkas tulevaisuus. Vuorovaikutus yleisöön sosiaalisen median valtavan alustan kautta on merkittävä tekijä jo tosi-tv-ohjelmien tuotantovaiheessa, ja sillä on suora yhteys ohjelman suosioon ja menestykseen. Median huomion avulla voidaan tavoittaa suuria joukkoja ihmisiä, jolloin se toimii väylänä saada uusia kausia ja uusia hakijoita suosituille ohjelmille.

Tosi-tv-ohjelmilla on myös mahdollisuus käyttää nykymaailman herkkyyttä, avoimuutta ja suvaitsevuuutta hyväkseen. Erityisesti 2020-luvulla on alkanut aika-kausi, jolloin tavoitellaan hyväksymistä, pyritään muuttamaan tabut normeiksi ja tehdään töitä paremman maailman eteen niin mielenterveyden kuin ilmastonkin suhteen. Asioista halutaan puhua enemmän niiden oikeilla nimillä, ja tasa-arvo näyttäytyy yhä suuremmassa roolissa. Epäoikeudenmukaisuutta, henkistä kaltoinkohtelua tai epäinhimillisiä olosuhteita tilanteessa kuin tilanteessa ei enää katsota sormien läpi. Tämä on kohdannut myös tosi-tv:n maailman ja näin ollen tosi-tv:llä onkin mahdollisuus tarttua epäkohtiin. Jokainen formaatti on aina oman aikansa hermoilla, ja tuleekin olemaan tärkeää, että myös tosi-tv muistaa kulkea ajalleen ominaisten piirteiden raameissa. Jos tosi-tv haluaa säilyttää kasvavan suosionsa, on tällöin otettava entistä tarkemmin huomioon tosi-tv:n suosion mahdollistajien eli yleisön ja osallistujien palaute, oli se sitten hyvässä tai huonossa valossa.

## 6.2 Hyvinvoinnin edistäminen tosi-tv-tuotannoissa

Tuki casting-vaiheeseen, riittävästi saatavilla oleva ammattiapu ja osallistujien yksilöllinen kohtaaminen. Vastaavan tuottajan Tuire Lindströmin kolmen kohdan ”ohjenuora” hyvinvoinnista huolehtimiseen formaattien luomisessa on hyvä pohja lähteä edistämään asioita osallistujien hyvinvoinnista huolehtimisen kentällä (Lindström 22.3.2022). Kaikkien ohjelmien sisältö koostuu suurelta osin onnistuneesta castingista, jolloin sen toteuttamiseen pitäisi luonnollisesti löytyä tarvittavat resurssit erityisesti ihmissuhdeohjelmien osalta. Onnistunut casting ei tarkoita ainoastaan ”hyvien tyyppien” löytymistä vaan koko casting-prosessia. Onnistunut casting pitää sisällään ammattimaisen esiintyjävalinnan eri vaiheet, joissa hyvinvoinnista huolehtimisen tulisi kulkea mukana normaalin tuotantoprosessin rinnalla yhtä arvokkaassa asemassa. Työskennellessäni erilaisten tv-ohjelmien casting-vaiheissa olen huomannut, kuinka tuotantoprosessin tiukka tahti aikataulun suhteen on aina asia, joka voi vaikuttaa casting-vaiheen hyvin hoitamiseen. Casting-vaiheessa on erityisen tärkeää muistaa, että hakijat ja ohjelmaan päätyvät henkilöt ovat oikeita ihmisiä oikeilla tunteilla eivätkä Lindströmin mainitsemia Excel-taulukkoita (Lindström 22.3.2022). Ihmissuhdeohjelmia tehdessä osallistujille tulisikin tarjota ammattilaisen tukemaa keskustelumahdollisuutta, vaikka siihen ei mitään erityistä tarvetta kokisikaan. Vahva suositus keskusteluavulle on ammattimaista toimintaa myös tuotantojen puolesta, sillä tämä osoittaa inhimillisyyden ymmärtämistä ja tunteiden arvostusta. Rakkautta ja ihmissuhteita käsittelevät ohjelmat ovatkin näiden asioiden ytimessä, joten ammattimainen työskentely näillä saroilla on erityisen tärkeää. Näiden asioiden parissa työskentelyn merkityksen ja tärkeyden voi huomata vasta kuvausten tai ohjelman ulostulonkin jälkeen, sillä osallistujille nämä voivat olla hyvinkin vaikuttavia ja vahvistavia tekijöitä ohjelman käsittelyn kannalta.

Ammattilaisten tarjoamaa tukea saatetaan vieroksua, sillä sen merkitystä ei välttämättä ymmärretä täydellisesti tai resursseja siihen ei ole. Tuotannoissa on usein paljon kuluja, ja menot pyritään pitämään minimissä. Puutteellinen apu

onkin usein taustalla osallistujien kurjille kokemuksille. Ammattiavulla voidaan antaa ensiapua, keskustelutukea ja apua niin julkisuuden kuin omien kokemusten käsittelyyn. Sen puuttuminen esimerkiksi budjetillisista syistä nostaakin esille kysymyksen siitä, mikä onkaan lopulta tuotannon todellinen hinta: halvempi tuotanto ja huonommat olosuhteet vai kalliimmat menot ja parempi hyvinvointi? Vastauksen tulisi olla jälkimmäinen, jotta ihmissuhdeohjelmat tulevat pärjäämään tosi-tv:n saralla vaativankin vuosikymmenen aikana.

Kokemusten jakaminen tosi-tv-ohjelmista ja tietoisuuden levittäminen on saanut viime vuosien aikana hyvän sysäyksen mediassa. Kukaan osallistuja ei voi todellisuudessa ennalta tietää, miltä mikäkin tulee ohjelman aikana tai sen jälkeen tuntumaan, mutta jos tietoisuutta lisätään tarpeeksi, voi tähän edes ajatuksen tasolla varautua. Yle Areenan MOT-dokumentti onnistui nostamaan kohun tv-alalla ja mediassa, sillä sen levittämä tietoisuus tosi-tv-ohjelmista uhkasi ohjelmien suosiota. Tilanne suosion osalta ei kuitenkaan romahtanut, mutta ohjelmat saivat niskaansa kyseenalaistamista. Tällaisten mahdollisten romahdustilanteiden estäminen vaatiikin toimenpiteitä. Jos kulisseissa ei piile esimerkiksi kaltoinkohtelua tai huonoja työoloja, ei romahduttavia tekijöitäkään löydy.

### 6.3 Yhteiset pelisäännöt tuotannoille

Ideaali tilanne tulevaisuuden tuotannoille olisi noudattaa yhteisiä pelisääntöjä. Tv-alalla työskentelevät henkilöt toimivat usein freelancer-työntekijöinä, jolloin töitä tehdään useassa eri tuotantoyhtiössä. Ihmissuhdeohjelmat eivät siis ole vain yhden tuotantoyhtiön alla, vaan useiden yhtiöiden ja tuottajien työn tulosta. Tuotantoyhtiöillä on aina omanlaisensa arvot, joiden puitteissa ohjelmia tuotetaan. Näin ollen jokaisella tuotannolla on omat ohjenuorat ja pelisäännöt, joita tuotantoprosessissa noudatetaan. Nämä arvot näkyvät yhtiön yksittäisissä tuotannoissa ja tavoissa työskennellä. Tosi-tv-formaattien saama palaute tai kohun keskelle joutuminen onkin suorassa yhteydessä kyseisen formaatin tuotantoyhtiöön. Tällöin jotkut tuotantoyhtiöt saattavat joutua negatiiviseen valoon jonkun

ohjelman aiheellisen tai aiheettomankin palautteen takia. On mahdotonta sanoa, onko jollain tuotantoyhtiöillä vääränlaiset toimintatavat tuotannoissa, jos sitä ei pääse itse kokemaan. Ennakkoluuloja syntyy siis väistämättä ja tietyt ohjelmat ja niiden tuotantoyhtiöt voidaan lokeroida tietynlaisen maineen omaaviksi. Jos kuitenkin jokaisella tuotantoyhtiöllä ja niiden tuottamalla ihmissuhdeohjelmilla olisi käytössään yhteiset pelisäännöt, voisi maine kirkastua ja arvostus ja luotto ohjelmien työtapoja kohtaan nousta. Pelisäännöt sisältäisivät vaatimuksia työtapoihin erityisesti osallistujien hyvinvoinnin osalta, ja niiden tulisi olla osa tuotantojen formaattiraamattua, jolloin säännöt olisi otettava vakavasti ja ne tulisi varmasti käytäntöön.

Yhteisten pelisääntöjen luominen voi kuitenkin olla pitkä prosessi. Tuotantoja, tuottajia ja tuotantoyhtiöitä on niin monia, että se vaatisi ison yhteisön yhteistä halukkuutta asiaa kohtaan ja voimaa viedä asiaa eteenpäin. Tuire Lindströmin luoma *Media survival kit* -paketti tosi-tv-ohjelmien osallistujille voi hyvinkin olla tapa, joka lähtee leviämään alalla. Hyvinvoinnin tehostus tuotannoissa vaatii vastaavanlaisia konkreettisia tekoja, jotka todetaan hyödyllisiksi ja toimiviksi, jolloin niistä tulee osa rutiininomaisia työtapoja.

Hyvinvoinnin kehittäminen ei ole lainkaan mahdotonta tulevaisuuden tosi-tv-ohjelmissa, sillä sille on muotoutumassa jo hyvä pohja. Tiedon jakaminen, kokemuksista puhuminen ja konkreettisten kehitystapojen luominen on jo alkanut, sillä 2020-luvulla tärkeäksi muodostunut ilmiö on saada äänensä kuuluviin. Ihmiset ovat muun muassa luoneet uuden "cancel-kulttuurin", jolloin epäoikeudenmukaiset asiat saadaan nopeasti kaadettua alas, ja tämä kulttuuri osoittaakin kansalaisten yhteisen voiman määrän. Joukolla on voimaa ja juuri sitä hyvinvoinnin kehittäminen tv-alalla vaatii. Rohkeus ottaa askeleita oikeaan suuntaan inspiroi aina muita seuraamaan perässä, jolloin tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Kehitys vaatii siis tosi-tv-alalla työskentelevien henkilöiden potentiaalia ja halukkuutta muuttaa asioita parempaa hyvinvointia kohti, ja tällöin tosi-tv:llä on varmasti edessään kirkkaampi ja kestävämpi tulevaisuus.

## 7 Lopuksi

Opinnäytetyössä onnistuttiin pureutumaan tositelevision viehätykseen ja päästiin käsittelemään osallistujien hyvinvointia tosi-tv-ohjelmissa. Työn tarkoitus ei ollut yksiselitteisesti ratkaista epäkohtia vaan tuoda niitä ilmi, levittää tietoisuutta ja löytää mahdollisia kehitysehdotuksia tulevaisuuteen, ja tässä opinnäytetyö onnistui. Aiheen kannalta on tärkeää, että siitä puhutaan erityisesti alalla työskentelevien kesken, ja opinnäytetyön avulla minun on mahdollista ottaa ensiaskeleet keskusteluja kohti omassa työyhteisössäni. Koen opinnäytetyön olevan ajankohtainen vielä hyvinkin pitkään, jolloin työn on mahdollista olla osa kehitystä tosi-tv-ohjelmien suhteen.

Tosi-tv-tuotannoissa työskennellessä on erityisen tärkeää olla utelias maailmaa kohtaan ja innokas viemään asioita uusille tasoille. Uskon, että tämä opinnäytetyö on kehittänyt omaa ammatillista näkemystäni alalla ja vahvistanut omaa moraalista otettani työntekoon. Työ on auttanut hahmottamaan kokonaisuutta hyvinvoinnin kannalta ja olen ymmärtänyt, ettei osallistujien hyvinvoinnista huolehtiminen tuotantoprosessin aikana kuulu vain yhteen vaiheeseen vaan se kulkee mukana koko tuotannon ajan. Tämä tuleekin olemaan itselleni erittäin tärkeä havainto työskennellessäni tosi-tv-ohjelmien parissa tulevaisuudessa ja koen, että opinnäytetyö vahvistaa tuotannollista ammattitaitoani erityisesti ihmisten kohtaamisissa. Lisäksi uskon, että alan työntekijänä minulla on aina mahdollisuus tuoda tuotantoihin mukaan pala tätä opinnäytetyötä. Työ toimii ikään kuin oikean suunnan näyttäjänä minulle ja mahdollisesti muillekin alan työntekijöille.

Opinnäytetyön lopputulemana ajattelen, että tosi-tv erityisesti ihmissuhdeohjelmien saralla on tietyillä osa-alueilla kipeästi avun tarpeessa. Näitä osa-alueita ovat muun muassa casting-vaiheen resurssit, olosuhteet kuvauksissa ja osallistujien hyvinvointi koko tuotantoprosessin ajan. Avun tarve ei tietenkään koske jokaista ihmissuhteita käsittelevää ohjelmaa, vaan erityisesti niitä tuotantoja,

joissa epäkohtia on huomattu ja mahdollisesti sivuutettu tai yritetty korjata tuloksetta. Tosi-tv pitää tästä huolimatta hallussaan menestyksen reseptiä, eikä se turhaan ole yksi suosituimmista televisio-ohjelmien lajeista. Apua ei siis tarvita yleisellä tasolla vaan osa-alueisiin kohdistettuna, jolloin tosi-tv:llä ei tule jatkossakaan olemaan tarvetta räpiköidä pysyäkseen pinnalla.

Tosi-tv:tä ei olisi ilman osallistujia, tuotannon työntekijöitä tai katsojia. Tämän opinnäytetyön avulla voidaan edistää yhteisten pelisääntöjen luomista edellä mainittujen yhteisöjen välille, jolloin tosi-tv-tuotannot olisivat turvallisia, empaattisia ja ammattimaisia prosesseja tositelevisiion tulevaisuudessa. Maailma tarvitsee viihdettä, mutta sen hinnan on mahdollista olla jotain muuta kuin ihmisten hyvinvointi.



## Lähteet

Assulin, Ami 2018. Muille nauraminen on yksi syy tosi-tv:n valtaisaan suosioon. Love Island Suomen psykologi: ”Paskaa tulee niskaan, se on varmaa” Yle Uutiset 9. <<https://yle.fi/uutiset/3-10463309>> (9.2.2022)

Evans, Mel 2019. 38 'people have died by suicide' after finding reality TV fame as stars continue to mourn Mike Thalassitis. Metro 23. <<https://metro.co.uk/2019/03/24/38-people-died-suicide-finding-reality-tv-fame-stars-continue-mourn-mike-thalassitis-8996868/>> (6.4.2022)

Finnpanel Oy 2018. Kuukauden katsotuimmat lähetykset ikäryhmittäin. Katso-tuimpien ohjelmien TOP-listat. <<https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/kk/ohjika/2018/11/25-44.html>> (4.4.2022)

Kanerva, Mathilda 2021. Yle: Tia jätti Temptation Island -kuvaukset kesken mielenterveydellisistä syistä – avautuu kokemuksistaan: ”Kävi itsemurha mielessä”. Metropoli. <<https://www.metropoli.net/julkikset/yle-tia-jatti-temptation-island-kuvaukset-kesken-mielenterveydellisista-syista-avautuu-kokemuksistaan-kavi-itsemurha-mielessa/>> (6.4.2022)

Koljonen, Laura 2012. Millainen ihminen rekrytoidaan tosi-tv -ohjelmaan? Suomen Kuvalehti 106. <<https://suomenkuvalehti.fi/kotimaa/millainen-ihminen-rekrytoidaan-tosi-tv-ohjelmaan/>> (3.3.2022)

Körkkö, Hilla 2020. Jodel sulki sovelluksensa juorukanavat. Helsingin Sanomat 9. <<https://www.hs.fi/nyt/art-2000007610731.html>> (28.3.2022)

Liikenne- ja viestintäministeriö 2015. Tositelevisio hallitsee yhä selvemmin tv-tarjontaa. 2015. <<https://www.lvm.fi/-/tositelevisio-hallitsee-yha-selvemmin-tv-tarjontaa-795771>> (11.2.2022)

Majamaa, Maiju 2009. Mediatutkija Veijo Hietala: tosi-tv ruokkii tirkistelyn himoa. Suomen Kuvalehti 93. <<https://suomenkuvalehti.fi/politiikka-ja-talous/mediatutkija-veijo-hietala-tosi-tv-ruokkii-tirkistelyn-himoa/>> (8.2.2022)

Mettänen, Heli 2021. Temptation Island Suomi -ohjelman vastaava tuottaja kritisoi Ylen uutisointia: ”Vaikutti järjestelmälliseltä hyökkäykseltä”. Iltalehti 26. <<https://www.iltalehti.fi/viihdeuutiset/a/c04e4c7f-83d8-4c7a-990c-577e83ec3437>> (9.4.2022)

Murtomäki, Malla 2015. Tästä syystä tosi-tv -ohjelmiin haetaan. Iltalehti 20. <<https://www.iltalehti.fi/pinnalla/a/2015050819649155>> (8.2.2022)

Mäkelä, Katriina 2016. Jo 21 tosi-tv-tähteä tehnyt itsemurhan. Iltalehti 27. <<https://www.iltalehti.fi/ulkomaat/a/2016030121199818>> (4.4.2022)

Niva, Ida-Annika 2019. Suosikkiohjelma Love Islandin kulisseissa kuohuu – julkiskilpailija, 26, hirttäytyi yllättäen. MTV-Uutiset 29. <<https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/suosikkiohjelma-love-islandin-kulisseissa-kuohuu-julkiskilpailija-26-hirttaytyi-yllattaen/7328638#gs.100nihm>> (6.4.2022)

Spencer, Rachel 2019. Love Island's Mike Thalassitis and Sophie Gradon's deaths among 38 suspected suicides linked to reality TV shows worldwide. The Sun 58. <<https://www.thesun.co.uk/tvandshowbiz/8705713/love-island-mike-thalassitis-sophie-gradon-suicide-reality-tv/>> (6.4.2022)

Tosi-tv:n kohtuuton hinta 2021. Yle Areena. MOT-Tutkivan journalismin viikko-ohjelma. 3.5.2021.

Vasankari, Aino & Suikkanen, Päivi 2021. Tosi-tv-ohjelmaan osallistunut Harvistola A-studiossa: "Tuotannon pitäisi perehtyä osallistujien taustoihin paremmin". Yle Uutiset 12. <<https://yle.fi/uutiset/3-11913151>> (9.4.2022)

Vilpponen, Susanna 2020. Psykologi Laura Stenroos tukee tosi-tv-ohjelmiin osallistuvia kuvausten aikana ja niiden jälkeen – "Saatamme käydä viidakossa puskapissalla ja samalla puida asioita". Helsingin Uutiset 17. <<https://www.helsingin uutiset.fi/paikalliset/1198898>> (3.2.2022)

## **Haastattelu**

Lindström, Tuire 2022. Vastaava tuottaja. Warner Bros. International Television Production Finland Oy. Haastattelu: 22.3.2022.